
РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ

на монографію Кобякової І.К.

"Креативне конструювання вторинних утворень в англomовному дискурсі"

(Вінниця: Нова книга, 2007.- 128 с.)

Рецензована монографія присвячена дослідженню дієвості мовотворчої функції (МТФ) в англomовному дискурсі. Об'єктом вибрано авторські гумористичні висловлювання (АГВ) та неавторські (колективні) жарти (НЖ). Наукова праця Кобякової І.К. написана в контексті сучасних тенденцій. Увага фокусується на комунікативних одиницях, нехудожніх текстах малого жанру. Авторка доходить висновків, що креативний характер зазначених конструювань позначений вторинністю, семантичною девіацією від серйозного до несерйозного, від практичного до непрактичного, від традиційного до неочікуваного. Дихотомічний підхід відчувається як у виборі текстів (авторських :: колективних), так і у фокусуванні уваги на поверхневій та глибинній структурах АГВ та НЖ. Валідним вважаємо сукцесивну подачу текстового матеріалу монографії. Авторка ґрунтовно, на високому науковому рівні експлікує природу метазнаків, мовотворчої функції, лінгвістичного та ситуативного гумору, креативних потенцій, типових та нетипових текстів, осмислює їх релевантність до вибраної теми дослідження, застосовує комплексний когнітивно-комунікативний аналіз емпіричного матеріалу, вилученого із авторських скарбниць та колективного фольклорного досвіду.

Доцільним вважаємо осмислення статусу МТФ у парадигмі чисельних мовних функцій, з'ясування її (МТФ) природи на матеріалі гомогенних текстів жартівливої орієнтації (сс. 5-26). Новітнім у роботі є введення робочого терміну *типові та нетипові тексти*, авторська концепція яких матеріалізується на релевантних посиланнях стосовно дієвості МТФ у гумористичному дискурсі.

Кобякова І.К. препарує ідентифікацію гумору виходячи із дефініцій автентичних лексикографічних джерел, із досвіду вітчизняних та зарубіжних учених, а також – із художніх текстів релевантного напрямку. Цінним є зразок креативного пошуку, авторський експеримент стосовно дефініцій гумору, вилучення алонімів одноіменого метазнака та адгерентних понять (сс. 31-36). Гумор розглядається у монографії як результат вторинної номінації, як доброзичливе сугестивне ставлення до адресата та суб'єктивне бачення канонізованого досвіду. На с.37 авторка узагальнює свої наукові спостереження над об'єктом дослідження і доходить висновку: "АГВ є похідними від інших текстів і структур, в значеннях яких зафіксований попередній досвід соціуму. АГВ – це тексти-деривати, утворені шляхом перестановки і заміни топікових слів, використання крапель, а також семантичного зсуву від серйозного до несерйозного, від практичного до непрактичного, від узуального до нетрадиційного". Не можна не погодитись із авторкою стосовно глобальних структур АГВ та НЖ, які розглядаються у монографії спочатку порізно, а потім сумісно з метою типологічного виявлення спільних та відмінних особливостей зазначених конструкторів. Комплексне вивчення поверхневих та глибинних текстових структур є правомірним у контексті сучасних міждисциплінарних дослідницьких тенденцій до аналізу мовних процесів концептуалізації та категоризації. Монографія написана на

лінгво-когнітивних засадах, омовлення текстів вивчається в руслі детермінації жанровими, дискурсивними (лінгвістичними та екстралінгвістичними) чинниками.

Цікавими є спостереження стосовно стилістичного забарвлення АГВ та НЖ. Стилiстичне навантаження ідіолектів гумористів-письменників значно превалює над омовленням фольклорних жартів. Авторка експлікує це положення антропоцентричними чинниками – фаховими якостями письменників та тезаурусом їх читачів. Скрупульозне вивчення матеріалу обумовило ідентифікацію гумору в АГВ та НЖ та розпізнання природи останніх (сс. 85-95).

До вторинних конструювань тяжіють також і номінативні одиниці семантичних та морфологічних девіацій. Пошуки схожих рис номінативних та комунікативних одиниць мають свою історію та перспективу. Спільність їх тенденцій є прозорою в становленні вторинних конструювань, в наявності дериваційних процесів пролонгації, компресії, концептуалізації. Погоджуємось з авторкою в тому, що концепти омовляються словами, словосполученнями, висловлюваннями – у різних контекстах (мікро-, макро- та мега-).

Останній розділ "Креативні потенції слів (на матеріалі номінації природних явищ)" (сс.96-114) є евристичним доробком, в якому йдеться про семантичну (вторинну) еволюцію слів спільної тематичної парадигми. Номінаціям природних явищ притаманні універсальні риси антропометричності – олюднення, персоніфікації концепта природи позначений низкою когнітивних зон та етапів, які матеріалізуються у текстах, його блоках та ситуаціях. Авторка, посилаючись на розвідки вчених з релевантної теми, доходить висновку, що вторинні конструювання мають різновекторний характер, а саме від позначення природних явищ до позначення людей, їх поведінки, стану, а потім – у когнітивну зону персоніфікації як вторинну девіацію, що повертається знову до домену Людина. Релевантними у тексті є метафоризовані типи : укр. *поміж тими крутими горами сходила зоря; ой, не світи , місяченьку, не світи нікому*; рос.: *задремали звезды золотые; там нежно царствует луна; безмовно місяц покотился* .(с.100).

Неочікувані, оказіональні номінації феноменів є стилістичним шармом вторинного конструювання. Валідними у монографії є авторські узагальнення стосовно виникнення вторинних, третинних та інших девіацій, які є вельми перспективними для подальшого вивчення онтології мови – її динамізму, адаптивності та антропоцентризму.

Русло монографії відкрито для категоризації стратегій та тактик мовленнєвого дискурсу.

Рецензент

доктор філологічних наук, професор
завідувач кафедри прикладної лінгвістики
Українського інституту лінгвістики і
менеджменту

Скороходько Е.Ф.